

Fortwas
Bas Jacobs

De Groene Amsterdammer, 132, (41), 10 oktober, p.9.

Fortis is uiteengereten door de Nederlandse overheid, de Belgische overheid en de Franse bank BNP Paribas. Op een wederom inktzwarte beursmaandag werd de handel in aandelen Fortis stilgelegd. Blijkbaar kan de splitsing van Fortis het wantrouwen bij aandeelhouders nog steeds niet wegnemen. Voor Fortis is het een drama geworden in drie bedrijven.

Eerste bedrijf: Fortis verslikt zich in ABN Amro. De Belgen betaalden liefst 24 miljard euro voor de overname van ABN Amro. Dat was te veel, zelfs in de ogen van president Nout Wellink van De Nederlandsche Bank, maar dat zou geen probleem zijn geweest als de kredietcrisis geen roet in het eten had gegooid. Daardoor stapelden de kasproblemen zich geleidelijk op en de rentes waartegen Fortis geld moest lenen vlogen omhoog. Zonder kredietcrisis zou Fortis vermoedelijk nog hebben bestaan. En zonder de gretige aankoop van ABN Amro ook.

Bedrijf twee: Nederland laat steken vallen. Twee weken geleden verloor Fortis in één week tijd zo'n vijf miljard euro aan tegoeden, omdat spaarders en bedrijven wegliepen. Doordat de kapitaalmarkten droog stonden, raakte Fortis diep in de financiële problemen en dreigde om te vallen. BNP Paribas scheen de hele tent wel te willen overnemen. Ook andere banken – Deutsche Bank, HSBC, ING – leken belangstelling te tonen. De Belgen wilden dit (toen) nog niet over hun kant laten gaan. Marktconforme oplossingen werden uit de weg gegaan, vermoedelijk om de nationale trots te redden.

Een reddingsoperatie werd op touw gezet samen met de Nederlanders en Luxemburgers. De Nederlanders hebben daarbij vreemd gehandeld. Ze tekenden voor een belang van 49 procent in Fortis Nederland, zonder ABN Amro, voor vier miljard euro. Dat is zo'n tweemaal de geschatte beurswaarde van circa 1,8 miljard; het Fortis-concern was vrijdag nog zo'n twaalf miljard waard en Fortis Nederland besloeg daarvan ongeveer dertig procent. Kwalijker was dat Nederland ABN Amro liet ronddobberen op de vloedgolven in de financiële markten. Het was onduidelijk wie de nieuwe eigenaar zou moeten worden. Daarmee werd ABN Amro – met veertig procent marktaandeel in de Nederlandse bankenmarkt – alsnog een systeemrisico voor de financiële sector in Nederland. Het is tamelijk bizar dat Nederland tekende voor een ogenschijnlijk 'solide' deal die de systeemrisico's eerder groter dan kleiner maakte.

Derde bedrijf: Wouter Bos als de verlosser. Het eerste reddingsplan mislukte volkomen. De bankrun op Fortis ging door. Volgens insiders verloor Fortis vorige week nog eens zo'n vijftien miljard euro aan tegoeden en dreigde de bank ondanks het reddingsplan alsnog om te vallen. Dankzij de paniek onder de Belgische rekeninghouders kregen Bos cum suis de mogelijkheid om de zaak voortvarend vlot te trekken. De Nederlandse overheid telde 16,8 miljard euro neer voor het Nederlandse deel van

Fortis en ABN Amro. De systeemrisico's voor de Nederlandse financiële sector zijn hiermee gelukkig uit de wereld geholpen.

De vraag blijft waarom ook hier geen marktconforme oplossing is gekozen. Hadden er echt geen andere banken belangstelling voor ABN Amro? De overheid speelt nu helemaal voor bankier en de belastingbetalers zijn mede-eigenaar geworden van risico's op de turbulente financiële markten. Misschien waren ook de Nederlanders in hun nationale trots gekrenkt door de eerdere overname van ABN Amro door Fortis. Bos boekte met zijn doortastende optreden een eclatant politiek succes, door ABN Amro van de ondergang te redden. Het wordt waarschijnlijk nooit duidelijk of het economisch gezien de beste oplossing was.

De Belgen voelen zich bekocht omdat ze eerder 24 miljard voor ABN Amro hebben betaald. Toch moeten ze blij zijn; het hele Fortis-concern was afgelopen vrijdag nog twaalf miljard euro waard, maar nu waarschijnlijk veel minder. Nederland heeft fors meer betaald. BNP Paribas, de meest solide bank van Europa, nam enkele dagen na de Nederlandse nationalisatie een belang van 75 procent, met een waarde van acht miljard euro, in het resterende Belgische deel van Fortis.

Het moet nog blijken of deze miljarden aan kapitaalinjecties de markten gerust kunnen stellen. Maandag zijn de aandelenmarkten wederom wereldwijd grandioos onderuitgegaan. De financiële markten lijken bezeten door wat Keynes 'animal spirits' noemde. Als lemmingen rennen spaarders, bedrijven, beleggers en overheden achter elkaar aan, opgezweept door nerveuze media. Overheden lijken niet meer in staat om helder te communiceren en de paniek op de financiële markten te bezweren met vele miljarden aan steun. Het is bittere noodzaak dat iedereen het hoofd koel blijft houden.